

Književna poročila.

Dr. Korošec Viktor: Zgodovina in sistem rimskega zasebnega prava. I. zvezek, 2. snopič: Rodbinsko, dedno in civilno pravdno pravo. Družba sv. Mohorja. Celje. 1941. Str. 267—528.

Z naznanjeno knjigo, ki se predstavlja kot drugi snopič I. zvezka celotnega dela, je oris sistema rimskega prava končan. Vsebina knjige je razvidna iz naslova, pridejama sta še pregled važnejše literature o rimskem pravu, kar je prav posebno pozdraviti, in izčrpno stvarno kazalo. Ni to dogodek samo za pisca — tudi vse slovensko pravništvo je z veseljem vzelo na znanje, da je ta oris in s tem prvi sistem zasebnega prava sploh v domačem jeziku dovršen in to ne samo formalno, ampak tudi, to se lahko reče brez vsakega pridržka, vsebinsko odlično. To naj ne bo samo pavšalna, ampak resnična pohvala, ki je kakršne koli pripombe, pa bodisi tudi one zdolaj naštete, nikakor ne morejo zmanjšati. Da bi mogli čakati enako dobre sisteme in učbenike tudi za ostale veje pravne vede!

Če bi hotel govoriti posamič o vrlinah nove knjige, bi moral ponačljati samo, kar sem na kratko povedal že v oceni prve Koroščeve knjige (Slov. Pravniki 1936, str. 136). Zopet moram poudariti lepo sistematsko razvrstitev snovi, ki bo poleg preprostega in jedrnatega jezika mnogo pripomogla, da začetnik ne bo občutil preveč težav, ki se združene z uvodnim pravnim študijem. To je velike važnosti, zlasti pri tako težavni snovi, kakor je rimsko dedno pravo, in pa pri tako krhki, kakor jo predstavlja obris rimskega postopka. Kakor prikazujeta namreč prej izdani knjigi (splošni nauki, osebno in stvarno pravo od dr. Korošča, obligacijsko od dr. Kreka) onj del rimskega prava, ki je zapustilo krepke sledove v modernem pravu in mu dalo tudi deloma še danes živo vsebino, tako je v tem snopiču prikazana več ali manj snov, ki je res že docela zgodovina. To je, obsega tudi današnjemu pravu dokaj znanih institutov, ki pa so prevzeli odločujočo vsebino oziroma normo iz drugih življenjskih tokov. Tako so te veje rimskega zasebnega prava v svoji stvarnosti modernemu pojmovanju mnogo bolj tuje kakor marsikatero druge in to navzlic, kakor že omenjeno, še vedno več ali manj nam znano zve-nečim poimenovanjem ali celo podobni sistematski uvrstitvi raznih pravnih institutov. Sicer potrebno zvezo s sedanostjo posredujejo tudi tu opombe, ki prikazujejo na kratko današnjo ureditev, vendar so v tem snopiču, kakor naravno, mnogo manj številne kakor n. pr. v obligacijskem delu. Prestanejo pa popolnoma v zadnjem oddelku, onem o civilnem pravdnem pravu. Saj velja tu pretežno, da so dobili nekateri instituti drugačno vsebino, kakor n. pr. zastaranje tožbe, drugi so spremenili docela svojo naravo kakor pravdne stave, nekateri n. pr. litiskontestacija pa so iz modernega prava izginili popolnoma, čeprav se izraz tupatam uporablja. Vendar bi kazalo druge n. pr. postopek in eremodicio prikazati malo razumljiveje. Po mojem bi bilo dobro poudariti tudi, da je vprav učinek rimskopravne obligacije iudicati počelo različnih teorij o učinkih materialne pravnomočnosti sodbe.

Obravnavanje rimskega prava še posebno sili, da se mora posluževati pisec rimskih pravnih izrazov, kar bi sicer v toliki meri ne bilo prav. V dobro mu moram šteti, da skuša dati tudi domač izraz, čeprav včasih šele v nadaljnjem prikazovanju in ne že skraja, tako n. pr. za delacijo. Pri tem pa se je včasih ognil že vsestransko pri-zvetim nazivom in uporabil podobne, ne da bi bili tudi ti boljši ali

pravilnejši n. pr. prisoditev za prisojilo (str. 402), deloma posinovitev namesto posvojitev (str. 299). Izmed drugih, med katerimi praksa še omahuje, bi omenil, da je boljše že skoraj splošna „predpostavka“ namesto „predpogoj“, da bi bilo prav tako dosledno, da se uporablja nujni delež, če se govori že o nujnem dedovanju. O izrazu razporoka sicer menim, da je dober, da pa ne more pomeniti drugega kakor actus contrarius od poroke, torej naziv za obliko razveznega, tedaj formalnega dejanja, dočim je materialno dejanje razveza (ne razvod). Razvezo bi tedaj uporabljal za razdružitvev zakonske skupnosti v razliko od ločitve (po našem pojmovanju), čeprav je zadnji institut rimskemu pravu tuj. Namesto „razsojevalnega“ postopka sem uporabljal že l. 1935. „razsodni“ kakor Babnik in Pleteršnik, prav tako dokazni namesto dokazovalnega. Kar se tiče izrazov „zahteva“ in „zahtevke“, bo treba vzeti onega, ki je udomačen v drugih disciplinah. Ako govorimo o odškodninskih, reparacijskih, dednih zahtevkih itd., bomo pač imenovali tisto zatrjevano pravico, katere priznanje hočemo doseči od sodišča s tožbo, le tožbeni zahtevke. Od tega pa ločimo izjavo, v katero smo ta zahtevke konkretno odeli, oziroma zahtevano dajatev kot tako, z izrazom tožbeni predlog ali zahtevo. Pri tem more zahtevke kot tak kriti ali utemeljevati zahtevo ali pa tudi ne. Posledica zadnjega je — neuspela tožba. Res je, da je glede tega zlasti v sodni praksi pravcata zmešnjava, da se uporablja danes izraz v obeh primerih brez kakršnega koli razlikovanja. Zeleti bi tudi bilo, da se odpravi nihanje med postopanjem (pisec uporablja ta izraz) in postopkom. Če govorijo drugi o kemijskem, fizikalnem, računskem postopku itd. in če zveni izraz „postopanje“ bolj v slabem pomenu, kakor se je izrazil letos poročevalec za slovenski jezik v ljubljanskem radiu, bi se bilo odločiti za postopek.

Posnel sem samo nekaj najbolj znanih in pogostnih izrazov. Zdelo se mi je to potrebno, ker bo prihajala knjiga kot prva mlademu pravniku v roke in mu ne bo podajala samo temeljev pravne civilizacije, ampak tudi prvo podlago za njegovo pravno izražanje. To mu ne bo ostalo samo za učenje, ampak tudi za njegov bodoči poklic.

Hkoncu naj strnem s piščevo željo tudi še svojo: bodi mu usojeno dočakati kmalu drugo izdajo. To mu dajem kot najlepše priložilo za lepo uspelo knjigo.

Dr. Rudolf Sajovic.

Dr. Prölss Erick: Versicherungsvertragsgesetz. Dritte, durchgesehene und ergänzte Ausgabe. München - Berlin 1941, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung. Beck'sche Kurz - Kommentare Bd. 14. XVI + 556.

Nemški zakon o zavarovalni pogodbi z dne 30. maja 1908 (VVG.) velja v znanstvu in tudi v praksi kot dokaj posrečeno zakonodajno delo. Dokaz temu je tudi dejstvo, da zakon ni doživel mnogo novelizacij; šele nova nacionalnosocialistična doba je zahtevala obširnejšo predelavo, pa se vzlic tem mestoma globokejšim spremembam še vedno lahko trdi, da je ostala glavna zgradba nedotaknjena v prvotni obliki. Prvič je bil zakon nebitveno spremenjen z novelo z dne 20. decembra 1911 v § 190, ki se tiče pomožnih blagajn (Innungsunterstützungskassen); druga sprememba z dne 12. februarja 1924 se nanaša na novelizacijo § 39, ki govori o posledicah neplačila premije; dalekosežnejšo predelavo je doživel zakon šele z novelo z dne 7. novembra 1939, ko se je uvedlo v Nemčiji obligatorno zavarovanje za motorna kolesa in je dobil zakon končno obliko z novelo z dne 19. decembra 1939. S to je bil tudi razširjen na celo področje nemške države.

Spričo takih deloma dokaj temeljnih sprememb v starem nemškem zavarovalnem zakonu je razumljivo, da so se začeli zavarovalnopравни pisci podrobneje baviti z noveliranim zakonom o zavarovalni pogodbi in je nemška zavarovalnoppravna literatura prav v zadnjem času v veliki meri obogatena z novimi komentarji zakona o zavarovalni pogodbi. Tak posrečen komentar predstavlja Prölssova knjiga v lični žepni izdaji „Versicherungsvertragsgesetz“; prva izdaja je izšla že leta 1935.; druga leta 1940. in je bila prav v kratkem času razprodana; pred nami leži sedaj tretja izdaja, ki predstavlja odlično in skrbno delo te vrste v obliki kratkega komentarja. Velika odlika te knjige je, da vsebuje besedilo splošnih zavarovalnih pogojev iz vseh glavnih zavarovalnih vrst in panog; splošni zavarovalni pogoji imajo v zavarovalstvu tako važno vlogo, včasih važnejšo nego zakon sam, ki je često zgolj napotilo za sestavo splošnih zavarovalnih pogojev, da se mora s stališča prakse pozdraviti, da se besedilo, četudi dokaj obširno, objavi v knjigi. Nemškemu piscu je delo olajšano, splošni zavarovalni pogoji so predpisani po nadzorni oblasti (zakon o nadzorstvu z dne 6. junija 1931) in so zaradi tega splošni zavarovalni pogoji kolikor toliko enotni in prav zaradi tega sposobni za znanstveno obdelavo; poudariti je, da so tudi splošni zavarovalni pogoji na gotovih mestih prav obširno komentirani.

Pisec obravnava v uvodu: vire zavarovalnega prava (zakon o zavarovalni pogodbi, odz., trgovinski zakonik, zakon o nadzorstvu, splošne in posebne zavarovalne pogoje (klavzule), poslovno osnovo, običajno pravo). Prisilne predpise v zakonu o zavarovalni pogodbi razlaga s tem, da predstavljajo isti v veliki meri reakcijo zoper trde norme splošnih zavarovalnih pogojev iz dobe, ko zavarovalno pravo še ni bilo kodificirano in je veljala kot edina norma zgolj dogovor. Država se v tem času ni mešala v zavarovalno razmerje. Podrobneje govori pisec o nevarnostni skupnosti, ki se po pravnih načelih nacionalnega socializma tako močno postavlja v ospredje in se iz tega načela delajo važni zaključki, kakor: neutemeljene zahtevke zavarovancev je treba v interesu pogodbeno zvestih zavarovancev in nevarnostne skupine odkloniti. Zavarovatelj (zavarovalnica) je moralno odgovoren, da se protivi neupravičenim zahtevam, ki škodujejo nevarnostni skupini. Zavarovalni tehniki se posveča, četudi prav na kratko, posebna pozornost. Postavlja se staro načelo, da se proti zakonom zavarovalne tehnike zaradi zaščite nevarnostne skupine ne sme grešiti! Izključitev jamstva zavarovalnice, ki se v javnosti toliko kritizira, je pogojeno po strogih zakonih zavarovalne tehnike. Vprašanju vere in poštenja, ki je tako važno ravno v zavarovalstvu, ker je vsaka zavarovalna pogodba osnovana na medsebojnem zaupanju, se posveča posebna pozornost. V tej zvezi naj se omeni temeljita razprava nemškega zavarovalnopravnega pisca prof. dr. Kische „Die Ethik im Versicherungswesen“ (Zeitschrift für die gesamte Versicherungswissenschaft, Oktober 1935). Vsi udeleženci na zavarovalni pogodbi se imajo v največji meri ravnati po načelu vere in poštenja. Sodnik mora paziti, da ne vidi v zavarovatelju kapitalsko močnega nasprotnika „ubogega zavarovanca“.

Zanimiva je razlaga splošnih zavarovalnih pogojev v materialnem in formalnem pogledu, ki se osniva na bogati nemški zavarovalnopravni judikaturi in literaturi. Klavzule, ki omejujejo jamstvo zavarovalnic, se ne smejo ekstenzivno razlagati. Za razlago je merodajna vsakdanja narodna govorica, ne pa strokovna terminologija, ki se često oddaljuje od narodne govorice. Kratki ali vendar izčrpní in

skrbno zbrani komentar, ki sledi posameznemu paragrafu in tudi splošnim zavarovalnim pogojem, je osnovan ravnotako na bogati nemški zavarovalnopravni judikaturi in kulturi, ki je ogromna, gotovo vodilna v Evropi. Poudariti pa je, da navedba literature ni izčrpna; citirana so samo glavna nemška dela, popolnoma je pa izostala italijanska, francoska in angleška zavarovalnopravna literatura!

Prölssova knjiga predstavlja najnovejši komentar nemškega zavarovalnega zakona, zakonodajno delo in tudi sodne odločbe so zbrane do 10. januarja 1941. Knjigi je priložen že prvi dodatek, ki prinaša zakonsko pravo do 10. januarja 1941. Citirani in komentirani so tudi stari paragrafi, ki so obveljali pred velikima reformama z dne 7. novembra 1939 in 19. decembra 1939, tako da je primerjava s starim besedilom olajšana. Pisec je v komentar vnesel razlago važnih osnovnih pojmov iz zavarovalnega prava, ki jih vzporedno z zakonskim tekstom ni mogoče obravnavati; ti osnovni pojmi so: kritno pismo, zavarovanje interesa, katero pravno konstrukcijo pa pisec zavrača kot ponesrečeni pojem iz pojmovnega pravoznanstva, pa četudi ga znani zavarovalnopravni pisec Bruck stavi kot centralni pojem zavarovanja v ospredje. Lepo je komentiran pojem sozavarovanja, v zvezi s klavzulo vodstva, zlasti v pravi. Zanimivo je razlaganje zaščite realnega kredita pri zavarovanju premičnin. Pisec stoji na stališču, da realni kredit po zavarovalnem zakonu ni zaščiten. Zastavni upnik nima zastavne pravice na odškodnini, če je n. pr. zastavljena stvar uničena po požaru. Pisec je po poklicu odvetnik in znan kot zavarovalnopravni pisec; ima pa tudi velik vpliv v praksi kot član upravnega sveta Bavarske pozavarovalnice in „Rühag“ v Monakovem. Prejšnje avstrijsko zavarovalno pravo se povsod omenja in upošteva. K §§ 179 do 185 je dodana dokaj obširna judikatura k nezgodnemu zavarovanju časopisnih abonentov, katera vrsta zavarovanja se je v zadnjih letih tudi pri nas razširila.

Prölssova knjiga bo našim zavarovalnim praktikom in tudi teoriji dobrodošla, ker obravnava dokumentarično z ogromnim literarnim aparatom, zlasti pa tudi z judikaturno zavarovalnopravno snov, ki je ravno pri nas tako zanemarjena. Ker pa vsebuje pri nas veljavni zavarovalni zakon iz leta 1917. takorekoč vsa važnejša zavarovalnopravna načela iz nemškega zavarovalnega zakona (Ehrenzweig, Moderne Entwicklungsbestrebungen im Recht des Versicherungsvertrages, imenuje nemški in švicarski zavarovalni zakon kot sestri, avstrijski kot hčerko in pravi, da avstrijski ni originalno delo), bo vsak praktik in teoretik v zavarovalnem pravu vzel s pridom to knjigo v roko in mu bo v praksi v veliki meri služila.

Dr. Anton Urbanc.

Dr. Aćimović M. Miodrag: Krivično pravo. Knjiga druga. Sv. 1. Posebni deo: Krivična dela protiv života i tela. Subotica. 1940.

Leta 1937. je dr. M. Aćimović, ordinarij za kazensko pravo na subotički pravni fakulteti, objavil učbenik občega dela kazenskega prava Kraljevine Jugoslavije. Pričujoča knjižica je nadaljevanje tega učbenika ter vsebuje prva poglavja posebnega dela kazenskega prava (kazniva dejanja zoper življenje in telo).

V pogledu sistematike sledi avtor tradicionalni delitvi kaznivih dejanj v dve glavni skupini: zoper pravne dobrine skupnosti in zoper pravne dobrine poedincev. Gradivo je razvrščeno smotrno in pregledno. Na primernih mestih so navedeni tudi kratki pravnozgodovinski podatki, ki pa se omejujejo le na srbsko pravo. Analiza določb našega kazenskega zakonika se giblje vobče v okviru v doktrini ustanovljenih

občih pojmov. Vendar utegnejo nekateri piščevi zaključki povzročiti upravičene pomisleke. Sem spada n. pr. trditev, „da se „dete“ smatra človekom od početka porodaja, odnosno od trenutka kad nastupe porođajni bolovi (?), koji dovode do izbacivanja deteta“ (str. 4), z drugim besedami še pred prenehanjem placentalnega in začetkom pljučnega dihanja. Prav tako je sporna teza, da pri usmrtni iz koristoljublja (§ 167, odst. 2., št. 4 kz.) „korist ne mora biti imovinska (materijalna), nego može da bude i moralna“.

Kakor je znano, naš kazenski zakonik ne vsebuje določb o dvo-boju. Vprašanje o odgovornosti duelantov je treba torej presojati po splošnih predpisih o kaznivih dejanjih zoper življenje in telo. Pisec obravnava vprašanje o odgovornosti za dvo boj po nemškem kazenskem zakoniku iz l. 1871.; pogrešamo pa odgovor na vprašanje o kvalifikaciji dejanj udeležencev dvo boja po našem pravu. Knjižica se na več mestih sklicuje na nemško prakso; pri tem pa žal ne omenja domače judikature, ki je vprav v pogledu kaznivih dejanj zoper življenje in telo precej obširna in vsebinsko zanimiva.

Te kritične opazke, ki jih navajamo po dolžnosti poročevalca, nikakor ne zmanjšujejo vrednosti novega učnega pripomočka za posebni del našega kazenskega prava. Želeti je, da bi prvemu zvezku sledili še nadaljnji, ki so potrebni za dovršitev celotnega sistema kazenskega prava.

Aleksander Maklecov.

Dr. Eisner Bertold: Judikatura sudova na pojedinim pravnim područjima naše države o pitanjima međunarodnog i međupokrajinskog (interlokalnog) privatnog prava. Posebni odtis iz Godišnjaka pravnog fakulteta sveučilišta u Zagrebu I. Zagreb, 1941. Str. 68.

Messina Salvatore: L'ordinamento fascista del processo nel nuovo Codice di procedura civile. Edizioni I. R. C. E. Roma, 1941-XIX. Str. 24.

Dr. Sajovic Rudolf: Rassegna di Letteratura giuridica Jugoslava. Anno 1931. Poseben odtis iz Annuario di Diritto Comparato e di Studi Legislativi. Roma, 1941-XIX. Str. 212—233.

Dr. Trofenik Rudolf: Vprašanje kazenskopravne zaštite dela. Tiskano kot rokopis. Ljubljana, 1941. Tehnika in Gospodarstvo. Str. 12.

Članki in razprave v pravniških časopisih. Mjesečnik 4: Dabinović A.: Položaj hrvatskoga bana do godine 1848. Krmpotić F.: Takse na punomoći u postupcima kod redovitih sudova. Kun I.: Da li noćni čuvari, vratari i t. d. spadaju pod zakon o zaštiti radnika. Bogdanović A.: Optužno načelo i ustanova vršioca dužnosti državnoga tužioca. — Mjesečnik 5: Lenac R.: Zloupotreba sudačkih rješitaba. Badovinac I.: Odnos prava na mirovinu po ugovoru i po zakonskim propisima, prema pravu na otporninu po zakonu o radnjama. Perušić A.: Pripadnost ogrjevnog drva crkvenim općinama kod krajiških imovnih općina. Rački B.: Sudsko utuživanje prinosa što su ih ovlaštenici dužni plaćati zemljišnoj zajednici. Pokrajac S.: Odgovornost dionika za naknadu štete, počinjene krivičnom djelom. Wagner E.: Zemljišno-knjižna tijela i pravo suvlasništva. Gorničić J.: K uredbi od 1. listopada 1940 o prevozu putnika, prtljaga i robe željeznicama.